

УДК 340.1:327

НОВЕЛИ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

ЖУРЕНОК Т.В.,
аспірант кафедри
теорії держави
і права
Національного
університету
«Одеська юридична
академія»

У статті проведено аналіз Закону України «Про громадські об'єднання» відповідно до гармонізації вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу, необхідності дотримання вимог Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо мінімізації обмежень у реалізації свободи об'єднання та виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: громадське об'єднання, громадська організація, громадська спілка, європейські критерії неурядових організацій, легалізація громадських об'єднань.

Актуальність та загальна постановка проблеми. Формування в Україні громадянського суспільства пов'язують, серед іншого, з реалізацією ключового права у системі політичних прав громадян, – права на об'єднання. Принцип багатоманітності суспільного життя є відправним у визначенні засад реалізації цього конституційного права, складовою якого є різноманітні об'єднання громадян, що представляють певні ідеологічні та інші погляди, інтереси різних соціальних груп та індивідів¹.

Це право закріплено на рівні міждержавних нормативних документів. Так, Загальна декларація прав людини (1948 р.) визначає право кожної людини на свободу асоціацій (стаття 20). Свободу об'єднання людини з іншими людьми встановлює й ст. 22 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966 р.) та ст. 8 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.). Відзначимо, що норми вказаних міжнародних до-

говорів імплементовано до національного законодавства України.

Концептуальні засади права громадян на об'єднання закладені у статтях 36, 37, 92 Конституції України. Водночас український законодавець повинен враховувати положення міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною, при підготовці та прийнятті нових нормативних документів, що регулюватимуть статус неурядових організацій (НУО).

Характер правового регулювання статусу неурядових організацій у державі є показовим для дослідження взаємодії державних інституцій та недержавного сектору, стану розбудови громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень. Означений вище предмет досліджували такі провідні вчені як А.В. Грабильников, П.М. Рабінович, О.В. Петришин, О.В. Скрипнюк та ін. П.М. Рабінович підкреслює актуальність дослідження взаємовідносин сучасної держави з громадськими об'єднаннями серед інших напрямів державознавчих досліджень, у тому числі – порівняльно-державознавчих досліджень².

Але в дослідженнях указаних авторів не відображено останні зміни у порядку легалізації громадських об'єднань в Україні.

Оскільки Україна поступово виконує узяті перед Європейським Союзом зобов'язання, на нашу думку є слушним проведення досліджень та аналізу статусу неурядових організацій в Україні та його порівняння саме з європейськими аналогами.

Постановка завдання. Безпеліційне запозичення іноземного досвіду не є самоціллю цього дослідження, втім кращі надбання, які було стандартизовано спільнотою європейських країн, є можливим використати для визначення статусу неурядових організацій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Спеціальним законом, що встановлює правові засади функціонування громадських формувань (окрім політичних партій та деяких інших видів об'єднань), є Закон України «Про громадські об'єднання»³, котрий уведено в дію 1 січня 2013 року.

На виконання узятих на себе зобов'язань перед Радою Європи Уряд України вносив відповідні законопроекти, що визначали статус громадських об'єднань (громадських організацій), 2007 та 2008 року, однак вони були відкликани за регламентною процедурою.

Проект Закону України «Про громадські об'єднання» був розроблений Міністерством юстиції

України у зв'язку з необхідністю оновлення правової концепції діяльності громадських об'єднань в Україні, закріпленої ще у 1992 році Законом України «Про об'єднання громадян»⁴, зокрема щодо статусу, порядку створення, реєстрації та безпосередньої діяльності громадських об'єднань.

Невідповідність Закону України «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 року європейським критеріям підтверджується, зокрема висновками Європейського Суду з прав людини (ЄСПЛ). Так, у рішенні від 3 квітня 2008 року у справі № 40269/02 «Корецький та інші проти України» ЄСПЛ кваліфікував відмову органів влади України у реєстрації громадської організації «Громадянський Комітет за збереження дикої (корінної) природи Березняків» (м. Київ) як вчинення порушення статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), а саме права на свободу об'єднань і мирних зборів⁵. Одночасно рішення ЄСПЛ стало прецедентом для застосування Україною та іншими європейськими країнами, які підписали Конвенцію, у подальшій легалізаційній практиці. «Визначаючи виключне право держави самостійно регулювати діяльність неурядових організацій на її території, Суд зазначив, що таке втручання у право на свободу об'єднання повинно переслідувати легітимну мету та бути «необхідним у демократичному суспільстві», а спеціальний закон повинен бути доступним для конкретної особи та достатньо чітко визначати межі втручання держави у право на свободу об'єднань»⁶.

Так, суд назвав неправомірними обмеження щодо мети, структури, видів діяльності, територіального статусу громадських організацій. Крім того, процедуру реєстрації громадських організацій було оцінено як надмірно складну і дискримінаційну у порівнянні з аналогічними процедурами, передбаченими для інших категорій юридичних осіб. У рішенні ЄСПЛ зазначено також, що державні органи в Україні вимагають у положеннях статутів громадських організацій точно відтворювати тексти законів, – тільки тоді реєструвальний орган визнає такі положення статутного документу такими, що відповідають законам України.

Напрями розвитку громадянського суспільства на сучасному етапі знайшли свою підтримку в Указі Президента України від 25 січня 2012 року № 32/2012 «Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»⁷. Вказаним розпорядчим документом створено Координаційну

раду з питань розвитку громадянського суспільства. А вже у березні цього ж року Указом Президента України за № 212/2012 визначено Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні (далі – Стратегія)⁸. Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 342/2013 затверджено План заходів щодо реалізації у 2013 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні (далі – Стратегія)⁹.

Стратегія передбачає, що процеси розвитку громадянського суспільства на шляху утвердження демократії потребують повноцінного законодавчого забезпечення з обов'язковим урахуванням міжнародних стандартів, зокрема Рекомендацій Ради Європи щодо правового статусу неурядових організацій в Європі, та кращих європейських практик. До завдань реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні віднесено, зокрема приведення національного законодавства щодо діяльності інститутів громадянського суспільства у відповідність з європейськими стандартами. Це завдання повинно реалізовуватись шляхом спрощення процедур та скорочення строків реєстрації інститутів громадянського суспільства, забезпечення права іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб приватного права на свободу об'єднання та заснування і участі в організаціях за професійною ознакою, надання інститутам громадянського суспільства права здійснювати свою діяльність на всій території України, запровадження європейських механізмів контролю органів виконавчої влади за діяльністю інститутів громадянського суспільства тощо¹⁰.

Водночас зареєстрований у Верховній Раді України ще 1 січня 2010 року Закон було прийнято у другому читанні 22 березня 2012 року, тобто навіть раніше, ніж Президентом України було схвалено Стратегію.

Під час доопрацювання та підготовки проекту до другого читання Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування взяв до уваги Рекомендації Ради Європи CM/REC(2007) 14 державам-членам щодо правового статусу неурядових організацій в Європі. Рекомендації РЄ встановлюють біля 100 стандартів відносно мети, створення, діяльності і припинення неурядових організацій¹¹.

Остаточний текст Закону був напрацьований спільними зусиллями представників громадських організацій, Верховної Ради України, Адміністра-

ції Президента України, Кабінету Міністрів України та Міністерства юстиції. Ухвалення Верховною Радою України Закону «Про громадські об'єднання» отримало високу оцінку Комісара Європейського Союзу з питань розширення та європейської політики сусідства Штефана Фюле. На думку Комісара, висловлену на своїй сторінці у Twitter, це відкриває значні можливості для громадських організацій та державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства.

Крім того, необхідність прийняття нового закону була зумовлена рекомендацією Парламентської Асамблеї Ради Європи, що викладена у підпункті 7.5.1 Резолюції ПАРЕ 1755 (2010) «Функціонування демократичних інституцій в Україні»¹². Отже прийняття Закону стало кроком до гармонізації вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

З прийняттям Закону України «Про громадські об'єднання» (Закон) змінено підходи до визначення поняття громадського об'єднання, уточнено сферу дії Закону, принципи та процедури утворення та реєстрації громадських об'єднань, функціонування відокремлених підрозділів громадських об'єднань, особливості припинення громадських об'єднань, спрощено процедуру набуття громадськими об'єднаннями всеукраїнського статусу тощо.

Ключовими нововведеннями Закону стали норми щодо:

- надання юридичним особам права об'єднуватися для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів;
- спрощення державної реєстрації громадських об'єднань;
- приведення положень щодо контролю за діяльністю громадських об'єднань до європейських стандартів;
- спрощення ведення громадською організацією господарської діяльності для реалізації статутних завдань.

На думку керівника програми Українського незалежного центру політичних досліджень М. Лациби з уведенням у дію Закону відмов у легалізації громадських організацій поменшає. Наразі в Україні працює 17 громадських організацій на 10 тисяч населення; для порівняння: у Хорватії – 85 організацій, в Естонії – більше 200.

Законом від 22 березня 2012 року введено термін «громадське об'єднання», який на дум-

ку С.І.Шука, є аналогом передбаченого Законом України «Про об'єднання громадян» терміну «об'єднання громадян» та використовується як загальний для інститутів громадянського суспільства, що створюються в результаті реалізації права на свободу об'єднання¹³.

Проте з таким твердженням не можна погодитись з огляду на те, що Конституція України гарантує право громадян на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації. Нечинний сьогодні Закон України «Про об'єднання громадян» поряд з Конституцією України поділяв усі об'єднання громадян на дві групи: політичні партії і громадські організації. В той же час Закон не поширюється на правовідносини у сфері створення та діяльності політичних партій. Отже, він врегульовує сферу суспільних відносин, пов'язану зі створенням та функціонуванням громадських організацій та деяких інших видів об'єднань.

Законом уведено два формати громадських об'єднань:

громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи;

громадська спілка – це громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.

С.І. Ішук звертає увагу на те, що «громадська організація» є лише однією з організаційно-правових форм громадського об'єднання. Це, на думку дослідника, створює ситуацію неузгодженості термінів, що вживаються у Законі зі статтею 36 Конституції України¹⁴.

Однак введення терміну «громадське об'єднання» дозволило законодавцю дотриматись положень Фундаментальних принципів щодо статусу неурядових організацій в Європі (м. Страсбург, 5 липня 2002 р.) (далі – Фундаментальні принципи) та Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно правового статусу неурядових організацій у Європі СМ/REC (2007) щодо надання можливості виступати засновниками громадських об'єднань юридичним особам приватного права – так зване *вторинне право на свободу об'єднання* (через створення інших юридичних осіб та колективне членство).

Аналогічні положення містять Фундаментальні принципи. Так, будь-яка особа, юридична або фізична, вітчизняна чи іноземна, або група таких

осіб, не повинна обмежуватися у створенні НУО¹⁵.

Така позиція відповідає європейським тенденціям та давно прийнята Європейським судом з прав людини. В той же час право юридичних осіб на об'єднання впливає й з Рішення Конституційного Суду України від 13 грудня 2011 року № 18-рп/2001 (справа про молодіжні організації). Суд зазначає, що утворення об'єднань громадян, зокрема громадськими організаціями, спілок між собою (як форми об'єднання) ґрунтується на реалізації відповідного права громадянами, які є членами цих організацій¹⁶. Водночас, виходячи зі змісту статті 36 Конституції України засновниками і членами громадських організацій можуть бути тільки фізичні особи¹⁷.

На нашу думку не можна погодитись й з думкою дослідника щодо недоречності наділення юридичних осіб правами на свободу об'єднання, оскільки діяльність юридичних осіб полягає не лише у забезпеченні певних потреб господарювання та майнових відносин¹⁸. До того ж *вторинне право на свободу об'єднання* вже досить давно реалізується в Україні шляхом створення спілок громадських організацій.

Окрім того в Україні створюються та діють організації роботодавців. Відповідно до статті 1 Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» це неприбуткові громадські організації, які об'єднують роботодавців. Роботодавцем, згідно з положеннями цієї ж статті закону, вважається юридична особа (підприємство, установа, організація) або фізична особа – підприємець, яка в межах трудових відносин використовує працю фізичних осіб¹⁹. Отже у світлі цього нормативно-правового акта реалізуватись може право на свободу об'єднання юридичних осіб.

Однією з принципово важливих новел Закону є вільний вибір об'єднанням території діяльності на відміну від Закону 1992 року: «*Вільний вибір території діяльності передбачає право громадських об'єднань самостійно визначати територію своєї діяльності, крім випадків, визначених законом*»²⁰.

Однак стаття 19 Закону передбачає вимогу для реєстрації об'єднання зі всеукраїнським статусом мати відокремлені підрозділи у більшості адміністративно-територіальних одиниць, зазначених у частині другій статті 133 Конституції України. В той же час ЄСПЛ у рішенні по справі «Корецький та інші проти України» визнає обтяжливою вимогу для об'єднань, які прагнуть мати всеукраїнський

статус, засновувати місцеві осередки в більшості з 25 областей України²¹.

Реєстрація громадського об'єднання здійснюється тепер *безоплатно* органами виконавчої влади, на які відповідно до законодавства покладені повноваження з питань реєстрації громадських об'єднань, *за місцезнаходженням громадського об'єднання*.

Законом визначено виключний перелік підстав для відмови у реєстрації (пункт 10 статті 12):

1) наявність у статуті та рішеннях, відображених у протоколі про утворення громадського об'єднання, положень, що не відповідають Конституції України, статті 4 цього Закону (мета діяльності, воєнізовані формування, владні повноваження та ін.);

2) порушення вимог статей 7 (засновники громадського об'єднання), 10 (найменування громадського об'єднання) цього Закону.

Також уповноваженим органом з питань реєстрації може бути прийнято рішення про *направлення документів на доопрацювання* (пункт 14 статті 12) або про *залишення документів без розгляду по суті* (пункт 17 статті 12) за наявності виключного переліку підстав.

Слід зазначити, що в Законі відсутня норма про класифікацію статусів громадських об'єднань: всеукраїнський, місцевий та міжнародний. Закон визначає можливість існування громадських об'єднань з «дитячим», «молодіжним» і «всеукраїнським» статусом, але значення всеукраїнського статусу суттєво відрізняється від попереднього. Підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання і відмова від такого статусу відтепер є добровільними. Отже, громадське об'єднання може за своїм бажанням набути всеукраїнського статусу після своєї реєстрації, попередньо організувавши мінімально необхідну кількість місцевих осередків, або відмовитись від нього за спрощеною процедурою. Новостворені громадські об'єднання мають відтепер можливість підтверджувати свій всеукраїнський статус у будь-який час після державної реєстрації, без додаткових вимог щодо установчих документів та реєстрації.

У Законі враховано компромісну пропозицію: всі громадські об'єднання мають право діяти на території України, а «всеукраїнський» статус підтверджується для вже зареєстрованого об'єднання окремо та фіксується в Реєстрі громадських об'єднань.

Діяльність громадського об'єднання в будь-якому випадку може поширюватися на всю територію України. Закон усуває обов'язковий поділ об'єднань громадян за територіальним статусом всередині країни, який характерний тільки для країн пострадянського простору. Європейські закони (наприклад, Чехії, Естонії) виділяють тільки міжнародні об'єднання. Територіальний статус і поширення діяльності інших організацій всередині країни не визначаються і не обмежуються.

Громадське об'єднання може здійснювати діяльність із статусом юридичної особи або без такого статусу. Закон закріплює, що *громадське об'єднання зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством*, основною метою якого не є отримання прибутку. Законодавче закріплення цього статусу громадських об'єднань є дуже важливим, оскільки повністю припиняє всі сумніви щодо того, чи поширюються на громадські об'єднання загальні норми цивільного законодавства, що регулюють діяльність непідприємницьких товариств (частина 2 статті 83, стаття 85 Цивільного кодексу України).

Так, положення частини другої статті 13 Закону, якими передбачено, що відокремлені підрозділи громадського об'єднання не є юридичними особами, та не пов'язані із зазначеною нормою положення пункту 8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону за своїм змістом відповідають положенням Цивільного кодексу України, яким визначено обсяг цивільної правосуб'єктності юридичної особи та порядок функціонування її відокремлених підрозділів (статті 80, 91, 92, 95)²².

Згідно зі статтею 80, частинами першою, другою, четвертою статті 91, частиною першою статті 92 Цивільного кодексу України юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді. Юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність) як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. Цивільна правоздатність юридичної особи може бути обмежена лише за рішенням суду.

Громадські організації зі статусом юридичної особи відповідно до частини четвертої статті 1, частини другої статті 7 Закону можуть виступити засновниками громадської спілки, яка є одні-

єю з організаційно-правових форм громадського об'єднання.

На нашу думку необхідно звернути увагу на те, що у новому законі відсутня норма, яка дозволяла громадським організаціям захищати лише інтереси своїх членів, – тепер громадські об'єднання можуть захищати будь-які інтереси, які вони вважають суспільно важливими. Втім статтею 36 Конституції України передбачено, що громадські організації можуть захищати виключно свої інтереси.

Засади взаємодії громадських об'єднань з державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування визначені статтею 22 Закону, яка передбачає, що втручання органів публічної влади, їх посадових та службових осіб у діяльність громадських об'єднань, так само як і втручання громадських об'єднань у діяльність органів влади не допускається.

Законодавцем суттєво змінено підхід до *контрольних повноважень* держави щодо діяльності громадських організацій. Так, Закон не передбачає здійснення заходів державного контролю за статутною діяльністю громадських об'єднань. Контрольні повноваження реалізуються виключно під час правової експертизи установчих документів громадських об'єднань, внесення до них змін, внесення змін до складу керівних органів громадських об'єднань.

Відтепер об'єднання можуть здійснювати *співробітництво з іноземними неурядовими організаціями та міжнародними урядовими організаціями* з дотриманням законів України та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Окремо зазначимо, що Закон вимагає, щоб у статуті створеного громадського об'єднання містились положення, якими врегульовувався б *порядок оскарження членами об'єднання рішень, дій або бездіяльності органів управління*. Це усунуло би прогалину у законодавчому регулюванні даних питань, оскільки суди не розглядають такі скарги.

Відповідно до нововведених положень Закону держава гарантує вільний доступ до інформації, а точніше основних відомостей Реєстру громадських об'єднань, який є доступним на веб-сайті Державної реєстраційної служби України.

Законодавцем встановлено безоплатність первинної реєстрації громадських об'єднань (частина друга статті 12 Закону), плата наразі стягується

тільки за внесення змін до статутного документу та видачу дублікату оригіналу свідоцтва про реєстрацію чи статуту об'єднання (частина шістнадцята статті 14 та частина шоста статті 15 Закону).

Однак необхідно вказати, що поряд з конструктивністю і чіткістю нового регулювання правового статусу громадських об'єднань, Закон містить окремі неоднозначні норми або ж його положення тільки частково змінили правове поле діяльності НУО в Україні.

На нашу думку, передбачена Законом процедура легалізації громадських об'єднань попри найкращі намагання є все одно надмірно складною (стаття 12). Це стосується, зокрема підстав для відмови в реєстрації або для залишення документів без розгляду. Передбачені Законом підстави є неоднозначними для вирішення питання щодо відповідності поданих на легалізацію документів вимогам чинного законодавства.

Так, у статті 22, якою визначені засади взаємодії громадських об'єднань з органами державної влади і місцевого самоврядування, йдеться про те, що втручання органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб у діяльність громадських об'єднань, так само як і втручання громадських об'єднань у діяльність органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, не допускається, *крім випадків, передбачених законом*. Однак не зрозуміло якими законами і яке втручання передбачено.

Пункт 5 статті 22 взагалі досить умовно кореспондується з пунктом 2 цієї ж статті: «5. Державний нагляд та контроль за дотриманням закону громадськими об'єднаннями здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування у порядку, визначеному законом»²³. До того ж посилення на нормативні документи, що регулюють це питання, відсутні.

Припинення громадського об'єднання шляхом реорганізації за новим Законом можливе лише у формі приєднання до іншого громадського об'єднання. Тобто для громадських об'єднань неможливими є такі форми реорганізації, як злиття, поділ та перетворення.

Цікавою з точки зору практичної реалізації видається право органів юстиції, закріплене у статті 26 Закону, на «відмову у визнанні» рішення громадської організації про саморозпуск.

Одночасно необхідно зауважити, що доопрацювання потребує стаття 23 Закону, яка передбачає надання фінансової підтримки за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів відповідно до закону, оскільки механізм надання такої підтримки не визначено. В той же час Комітет міністрів Ради Європи у Рекомендації CM/Rec (2007) 14 (п.58) вимагає вироблення чітких та об'єктивних критеріїв для надання будь-якої державної допомоги та підтримки неурядовим організаціям. Така ситуація може призвести до зловживань при прийнятті рішень про надання чи не надання фінансової підтримки від держави.

Незважаючи на те, що у Рекомендаціях CM/Rec (2007) 14 Ради Європи передбачено міжнародний статус неурядових організацій, Закон не містить поділу об'єднань на національні та міжнародні. Тому відкритим залишається питання щодо можливості громадських об'єднань здійснювати свою діяльність на території інших держав.

Правові конструкції доводять чи спростовують свою ефективність тільки з плином часу. Нове регулювання статусу громадських об'єднань в Україні з урахуванням європейських стандартів доведе свою спроможність відповідати на потреби людей тільки за умови толерантної, рівної та свідомої взаємодії об'єднань громадян з органами публіч-

ної влади, поза безпосереднім втручанням останніх у діяльність громадських формувань. Але вже сьогодні нагальною є необхідність унесення змін до Основного Закону та Закону України «Про громадські об'єднання» з урахуванням загальноєвропейських стандартів. При цьому, відповідно до вимог статті 22 Закону, проведення в порядку, визначеному законодавством, консультацій з громадськими об'єднаннями щодо проектів нормативно-правових актів, які стосуються правового статусу громадських об'єднань, їх фінансування та діяльності, є обов'язковим. Такий обов'язок впливає, зокрема зі статті 78 Фундаментальних принципів²⁴.

Одне з головних завдань, що стоїть наразі перед законодавцем, – це дотримання вимог статті 11 ЄКПЛ щодо мінімізації обмежень у реалізації особою свободи об'єднання²⁵.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. На завершення зауважимо, що створення нормативно-правового поля для розвитку громадянського суспільства – це спільна робота як держави, так і громадян з активною громадською позицією. У цьому процесі важливо не тільки запозичити кращі зразки європейської практики, а й правильно імплементувати їх до національної практики правового регулювання.

ПОСИЛАННЯ:

¹ Рішення Конституційного Суду України від 13 грудня 2001 р. № 18-рп/2001 у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частини першої, другої статті 10 Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (справа про молодіжні організації) // Офіційний вісник України. – 2001. – № 51. – Ст. 2310.

² Рабінович П. Сучасна вітчизняна теорія права і держави / П. Рабінович // Юридичний вісник України. – 2012. – № 4 (865). – 28 січня – 3 лютого 2012 року.

³ Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року №4572-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 30. – Ст. 1097.

⁴ Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 року № 2460-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.

⁵ Рішення Європейського Суду з прав людини від 3 квітня 2008 року по справі «Корецький та інші проти України» (Заява № 0269/02) // Офіційний вісник України. – 2009. – № 69. – Ст. 2411.

⁶ Ішук С.І. Концептуальні засади реалізації права на свободу об'єднань в Україні / С.І. Ішук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 2 (6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12isiovu.pdf>.

Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 25 січня 2012 року № 32/2012 // Режим доступу до документа: <http://www.president.gov.ua/documents/14412.html>.

⁷ Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства та план першочергових заходів її реалізації: Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012 // Режим доступу до документа: <http://www.president.gov.ua/documents/14621.html>.

⁸ Про План заходів щодо реалізації у 2013 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 342/2013 // Режим доступу до документа: <http://www.president.gov.ua/documents/15829.html>.

⁹ Там само.

¹⁰ Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно правового статусу неурядових організацій у Європі № CM / Rec (2007) 14 від 10 жовтня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_937.

¹¹ Функціонування демократичних інституцій в Україні: Резолюція ПАРЄ 1755 (2010) // Режим доступу до документа: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_a19.

¹² Ішук С.І. Концептуальні засади реалізації права на свободу об'єднань в Україні / С.І. Ішук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 2 (6). – С. 5.

¹³ Там само, с. 6.

¹⁴ Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі. Прийнято учасниками багатосторонньої зустрічі, організованою Радою Європи, Страсбург, 5 липня 2002 р. // Юридичний вісник України. – 2002. – № 50. – С. 20-29.

¹⁵ Рішення Конституційного Суду України від 13 грудня 2001 р. № 18-рп/2001 у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частини першої, другої статті 10 Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (справа про молодіжні організації) // Офіційний вісник України. – 2001. – № 51. – Ст. 2310.

¹⁶ Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 червня 1996 р. // Режим доступу до документа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

¹⁷ Ішук С.І. Концептуальні засади реалізації права на свободу об'єднань в Україні / С.І. Ішук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 2 (6). – С. 7.

¹⁸ Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22 червня 2012 року № 5026-VI // Режим доступу до документа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>.

¹⁹ Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 року № 2460-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.

²⁰ Рішення Європейського Суду з прав людини від 3 квітня 2008 року по справі «Корецький та інші проти України» (Заява № 0269/02) // Офіційний вісник України. – 2009. – № 69. – Ст. 2411.

²¹ Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Режим доступу до документа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1361968518988187>.

²² Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року №4572-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 30. – Ст. 1097.

²³ Ішук С.І. Концептуальні засади реалізації права на свободу об'єднань в Україні / С.І. Ішук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 2 (6).

²⁴ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Zhurenok T.V. Novels in legal regulation of the legalization of NGOs: the European context / National University «Odesa Academy of Law».

The article analyzes the provisions of the Law of Ukraine «On public associations» according to harmonization the national legislation and the EU legislation, the need to comply with the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms to minimize the limitations of individual freedom of association and enforcement of decisions of the European Court of human rights.

Keywords: public association, non-governmental organization, public union, European criteria for non-governmental organizations, the legalization of public unions.

Журенко Т.В. Новеллы в правовом регулировании легализации неправительственных организаций: европейский контекст / Национальный университет «Одесская юридическая академия».

В статье осуществлен анализ положения Закона Украины «Об общественных объединениях» в соответствии с гармонизацией отечественного законодательства и законодательства Европейского Союза, необходимостью соблюдения требований Конвенции о защите прав человека и основных свобод относительно минимизации ограничений в реализации свободы объединения и выполнения решений Европейского суда по прав человека.

Ключевые слова: общественное объединение, общественная организация, общественный союз, европейские критерии неправительственных организаций, легализация общественных объединений.

Стаття надійшла до редколегії 22.05.2013

Прийнята до друку 21.06.2013